

Nota sobre uns restes de fauna pleistocènica de Can Rubau (Girona)

Jordi Estèvez, C. S. I. C. Barcelona

Resultat de la incansable tasca de prospecció de J. Barco, J. Canal, E. Carbonell, R. Gutiérrez, E. Jiménez, G. Mesquida, Santi Serra i Esteve Verdaguer en les pedreres pels voltants de Girona va ésser entre d'altres la trobada d'unes restes paleontològiques a la pedrera de Can Rubau, prop del Montjuïc.

Ens van passar per la seva classificació 12 fragments perfectament determinables d'ossos de macrofauna.

Les restes corresponen a un boví (ur o més possiblement bisó), concretament un calcani dret d'animal jove, doncs està sense epifisar a l'extrem proximal. L'extrem del «processus» està trencat (n.º 12). A més hi ha una de les parts de l'articulació distal del metacarpí, que per la mida és molt semblant a una peça de probable bisó de la cova del Musclo de Sitges.¹ (n.º 8). Hi ha representat també el cubirol (*Capreolus capreolus* L.) del qual tenim: (n.º 5) Part distal d'húmer dret amb unes mides de:

26 mm. de diàmetre transversal i 26 mm. de diàmetre antero-posterior, 19'8 mm. d'alçada de la troclea i 20 mm. de diàmetre transversal inferior de la mateixa.

(n.º 6) Fragment de la metafisi distal d'un humerus esquerre.

(n.º 7) Part proximal del metacarpí central esquerre (fa: 22,6 × 16'4 mm. de diàmetres transv. i antero-post. respectivament).

(n.º 10) Part proximal d'un metacarpí central dret que correspon a un altre individu doncs fa: 20,2 × 14,1 mm. de diàmetres.

(n.º 2) Fragment del fèmur dret, proximal.

(n.º 3) Un altre fragment proximal de fèmur però ara de l'esquerre. Ambdós poden correspondre al mateix individu.

El porc senglar (*Sus scropha* L.) ens ha deixat un fragment distal de metapod (potser d'un metatarsià) que fa 22 × 19,5 mm. de diàmetre a la part sobre l'articulació, 28 mm. de diàmetres en l'epifisi i 19 mm. d'amplada de la diafisi (n.º 4).

Finalment hi ha un fragment de polea de l'epifisi distal d'un fèmur dret i una primera falange de ruminant, de determinació difícil. Per les mides podria ésser un thar (*Hemitra-*

gus bonali), una cabra salvatge (*Capra pyrenaica*), un mufló antic (*Ovis amon antiqua*) o bé un cérvol (*Cervus elaphus*) o un ren (*Rangifer tarandus*).

Morfològicament podem descartar ja d'entrada als tres bòvids; pel gran gruix antero-posterior de l'articulació proximal, per la més gran robustesa, per la més gran convexitat de la cara posterior, el més gran diàmetre antero-post de l'extrem distal i la més gran disimetria de la cara anterior distal. A més el perfil de la cara anterior vist des de la interna no presenta el suau carenatge a l'extrem proximal, característic del càprids; i la faceta articular proximal talla més verticalment les cares anterior i posterior, com passa en els cèrvids i no en els càprids.

Tots aquests caràcters l'acosten més als cèrvids. La seva petita mida i també el petit diàmetre antero-post. proximal ens fa dubtar de la seva atribució al cérvol. Les insercions posteriors proximals estan molt menys marcades que en l'única falange de cérvol pleistocènic que tenim comparable (una de Castell Sa Sala de Vilanova de Sau).¹ La forma mateixa de l'articulació proximal també és una mica diferent sobretot en els marges anterior i posterior. En el primer són més rectes i escairats els angles; en el segon la faceta interna és proporcionalment més ampla.

En el quadre següent donem unes mides i uns índexs comparatius:

	C. Rubau				
	2	3	4	5	
Longitud:	51,8	52,0	53,0	52,5	50,4
Proximal					
Ø trans.	18	20	24	18	19,3
Ø ant.-p.	23,6	21	24	26	22,9
Medial					
Ø Trans.	14,3	12	15	14'5	15'7
Ø A-P	18,5			18	18,1
Distal					
Ø trans.	17,6	17,5	20	18	17,8
Ø ant.-p.	15,3	12	13,5	16	16,8
Índex:					
4/1	28	23	28	28	31
2/1	35	38	45	34	38
3/1	46	40	45	50	45
7/1	30	23	25	30	33

De la comparació no es pot treure una conclusió definitiva, encara que per al quart ín-

¹ JORDI ESTÉVEZ, 1979, *La fauna del Pleistoceno catalán*, (Tesi de Doctorat, Universitat de Barcelona, Fac. Geografia-Història. Inèdita).

dex hom ho podria classificar millor com un *Cervus elaphus* que com un *Rangifer tarandus*.

Totes les peces porten una fossilització hõgonènica. Així doncs es pot creure que poden correspondre a un mateix moment i que no hi ha hagut remenament del dipòsit. Aquesta associació d'espècies que trobem ací: *Cervus* o *Rangifer*, *Sus*, *Bos/Bison* i *Capreolus* és molt estranya. Evidentment no correspon a la segona part del Würm en la qual la característica és la de *Equus-Cervus*. Tampoc no s'ha trobat en la primera part de l'última glaciació en zones veïnes a on tenim: ren, cérvol i cubirol però no senglar en: La Salpetre de Pompignan i a l'Hortus. La típica associació cérvol-senglar, de bosc, és molt més freqüent mancant però el cubirol a: La Calmette, Ramandils, Pied Lombard i al Cau del Duc de Torroella. Toixneres, Olopte VI, Ermitons, Mollet III, Arbreda, Bora Gran i Roc de la Melca. Però el cér-

vol, cubirols i senglar només s'han trobat junts al Cau del Duc d'Ullà, Toll i a Mollet I.

La vegetació que ens representen aquestes espècies és un bosc tancat i humit. En el cas que el cérvol no fos un ren, com és probable per l'associació amb senglar, el clima corresponent a l'època del dipòsit seria relativament càlid: interglaciari o interestadial.

² Ren actual femella segons F. DELPECH, *Les faunes du Pal Sup. dans le SW de la France*, vol. II, tabla 60. Tesi Doct. Univ. Bordeaux, 1975.

³ Ren mascle 1.ª falange anterior, segons F. DELPECH en ídem.

⁴ *Cervus elaphus* (el Castell de Vilanova de Sau-Würm recent).

⁵ *Cervus elaphus acoronatus* (l'Aragó. Sol G. C1 5 C5a 75), segons E. CREGUT, *La faune de mammifères du Pleistocène moyen de la Caune de l'Aragó*, vol. II, tabla 47; C.N.R.S. —U.R.A. 13— T. du Lab. Paleon. Hum. et Preh. n.º 3, 1979.

Noves troballes arqueològiques a la «cova dolmènica» del Tossal Gros (Montgrí - Baix Empordà)

Josep Vert

En l'any 1925, amb motiu d'una curta visita del Professor Bosch Gimpera al Montgrí, acompanyat del Professor Pericot, visitaren les coves del contorn. De les publicacions que més endavant en donaren compte es dedueix que en el **Tossal Gros** no s'hi realitzà cap excavació, tan sols unes lleugeres prospeccions que donaren materials d'enterraments Eneolítics. Les peces trobades es dipositaren al Museu Arqueològic de Barcelona.

Com que no existiren consignacions econòmiques per una excavació i el Prof. Pericot havia d'allunyar-se de Barcelona, aquell ja no se'n preocupà més.

Aficionats a l'arqueologia hi concorrien periòdicament i es recolliren nous materials que es dipositaven al Museu de les Escoles Nacionals de Torroella.

Durant molts anys restà el cau marginat d'investigacions arqueològiques i de recerques, cosa que ens alegrava, ja que repetides vegades el Sr. Pericot ens manifestà que el cau podia donar sorpreses si es fes una excavació ordenada i per persona entesa.

Tota esperança fou fallida quan uns anomenats espeleòlegs barcelonins destrossaren l'estructura del sòl resseguint una esquerda kàrstica del fons arrencant pedres i remogueren terres que trenca- ren tot el jaciment. A més a més, foren despreses les lloses de l'entrada dolmènica i precipitades dins la cavitat.

Davant d'aquest desgavell havíem desistit de tota excavació. En algunes ocasions hi portàrem components de l'Associació Arqueològica i també del Servei de la Diputació que conjuntament es van examinar la possibilitat de fer-hi alguna prospecció. Tothom va renunciar, pel mal estat en què es trobava i les dificultats que oferia el treballar-hi.

Però com que sempre l'afany de recerca existeix i amb l'experiència d'altres caus buidats i saquejats en què amb paciència s'hi trobaven materials que ampliaven les col·leccions del Museu Local, fèiem cap al Tossal Gros amb alguns components del Centre d'Estudis del Montgrí, amb l'esperança que un dia es trobés alguna peça.

Aquestes recerques han donat un resultat positiu, ja que fa poques setmanes que un component del Centre d'Estudis, en Josep Lloret Pujol, va recollir-hi un fragment de ceràmica incisa i que per la seva importància va promoure que tornéssim a remenar entre les pedres.

Després d'una engorrosa neteja de rocs, de garbellar cabassos de terres, s'hi va recollir una destraleta, un penjoll de collaret d'os i una gran quantitat d'articulacions de peus i mans humanes, fragments de mandíbula i dents.

Aquestes troballes que poden semblar de relativa importància, pel que fa als enterraments en el Montgrí en són vitals, ja que cada peça de sílex, cada fragment de ceràmica o collaret, punxó i ganivet ens permet ampliar l'estudi del poblador del Montgrí que aprofitava les esclertes de la muntanya i els caus pels enterraments del seu clan o tribu.